

OBČINSKA UPRAVA

GLASILO „KMETSKE ŽUPANSKE ZVEZE“.

Izhaja vsakega 10. in 25. dne meseca, ter stane celoletno 6 kron, polletno pa 3 krone

Dopise je pošiljati uredništvu »Občinska Uprava« v Ljubljani. — Rokopisi se ne vračajo.

Odgovorni urednik:

Dr. Vladislav Pegan.

Naročnino in oglase sprejema upravništvo »Občinske Uprave« v Ljubljani

Cena oglasom je za dvostopno petlinno vrsto 20 vinarjev, večkratno inseriranje po dogovoru.

Deželni zbor kranjski.

Deželni zbor je končal dne 1. svečana t. l. svoje zimsko zasedanje. — Glavno delo, katero je dovršil, je bilo redno sprejetje proračuna za leto 1910. — Bilanca deželne uprave izkazuje v proračunu skupno potrebščino 4,885.786 K, pokritja pa 1,413.576 K, tako da znaša primanjkljaj 3,474.210 K, ki se pokrije z dokladami kot doslej. Končni nepokriti primanjkljaj znaša 1,042.216 K, za katerega je upati, da ga povečini pokrije državni prispevek, ki pa se šele določi. — O raznih važnih zakonskih načrtih in sklepih, ki jih je storil in sprejel deželni zbor ne bomo obširno poročali. Omenjamo le nekatere. Sklenil se je zakon o volilni dolžnosti za državni in deželni zbor; — zakonski načrt o izkoriščanju vodnih sil za deželna podjetja (razlastitveno postopanje); zakon o razdelbi in o zložbi (komasaciji) zemljišč; občinski red in občinski volilni red za deželno glavno mesto Ljubljano, in druge. — Deželni zbor je sklenil kupiti Bled, če ga dobi za 600.000 K. — Izmed resolucij omenjamo: Vlada se pozivlja, da prispeva deželi 50% za plače ljudskošolskega učiteljstva. Ustanovi se deželni umetniški svet. — Deželni odbor naj stopi z vlado v dogovor, da prevzame stroške za ustanovitev orožništva. — Deželnemu odboru se naroča, da nastavi posebnega živinorejskega nadzornika, — in še več drugih resolucij.

Naj rodi započeto delo obilen sad v prospeh vsemu prebivalstvu brez izjeme!

Vlaganje in reševanje prošenj za oproščenje vojaške službe.

(Dalje.)

Prehajamo k zadnjemu paragrafu, ki je v neposredni zvezi s prošnjami za postavno oproščenje vojaške službe hraniteljev rodbin, — k § 59. vojnih predpisov I. del.

Ta določa, kako se dokazuje, da ugodnost še obstoji; kdaj ugasne in kdaj se odkloni (odtegne).

1. Dokazi, da še nadalje obstoji razmerje, ki vtemeljuje ugodnost iz rodbinskih ozirov, vlagati se morajo od ugodnost uživajočih oseb samo, dokler traja doba linijske (prezenčne, ali aktivne) službe, ki bi jo morali odslužiti, če bi se jim ne bila priznala ugodnost. Vlagati pa se morajo ti dokazi vsako naslednje leto po priznanju ugodnosti meseca januarja pri pristojnem političnem okrajnem oblastvu na enak način, kakor se mora to zgoditi glede prilog pri vlaganju prošenj. (Priložiti se morajo torej iste priloge, kot prvotni prošnji; paziti je treba, da se ne zamudi rok, in pa da župni uradi potrdijo na rodbinskem izveščju, da so razmere ostale nespremenjene).

Dokaz pa se lahko naslanja na morebiti nastale nove razmere.

2. Normalni dan za presojo, da ugodnost še obstoji, je 1. marec. (Vzemimo primero: Če je dopolnil mlajši brat 18. leto starosti že pred 1. marcem, je odvisno nadaljno priznanje ugodnosti le od tega, če je pri preiskavi spoznan ta brat za delo nesposobnim. Ako pa izpolni 18. leto starosti po 1. marcu, ne pride vpoštev za dotično leto).

Če se torej izkaže potreba, da se konstatira (dožene) sposobnost za delo (zaslužek) kakega moškega člana rodbine, zgoditi se mora to pri prihodnjem naboru; o nadaljnjem obstoju pravice

do ugodnosti pa se odloči šele potem. Ponovno pa se morajo preiskati oni, ki niso bili spoznani »za vedno (stalno) za delo nesposobnim« (§ 57. : 5 teh predpisov).

3. Ugodnost ugasne:

- a) če ne obstoji več pravica do ugodnosti, ali če dotičnik opusti izpolnitev pogojev za to ugodnost; ali
- b) če se dokazi niso pravočasno vložili, ne da bi se zadostno opravičili.

4. Priznanje nadaljnega obstoja, kakor tudi odtegnjenje ugodnosti se izvrši po pristojnem političnem okrajnem oblastvu, ki naznani svojo odločbo pristojnemu dopolnilnemu okrajnemu poveljstvu, oziroma pristojnemu domobranskemu dopolnilnemu okrajnemu poveljstvu, da izjavi svoje mnenje, ter mu pošlje v to svrhu vse spise.

Za ugovore proti priznanju nadaljnega obstoja ugodnosti in za prizive veljajo določila § 58. (kakor smo jih priobčili v zadnjem šlanku).

Do končne odločitve pa se ustavi vsako nadaljno postopanje. (To se pravi: dokler ni rešena pritožba, se dotičnika ne more pozvati k vojakom).

V takih slučajih, kadar se ne more dostaviti stranki odlok glede odklonitve ugodnosti iz razloga, ker ni znano njeno bivališče, oziroma če ni mogoče izslediti rodbinskih članov, ki pridejo vpoštev glede podpore, naj se razsodba nabije na uradno desko domovne občine, kakor tudi na ono pristojnega političnega okrajnega oblastva in sicer skozi štiri tedne. Po preteku te dobe se smatra odlok glede odklonitve ugodnosti kot pravomočen, ter se uvede nadaljno postopanje v smislu točke 6 in 7 tega paragrafa.

5. Če se je ugodnost priznala pomotoma, odloči naj se zaradi odklonitve instančnim potom, izvzemši slučaj, da je vojni obveznik med tem dosegel to pravico.

6. Kakor hitro postane odklonitev ugodnosti pravomočna, mora se izločiti dotičnik iz nadomestne rezerve in pozvati, da odsluži prezenčno službo, v kolikor je to morebiti še dolžan z ozirom na svoj naborni letnik; — to pa seveda le v tem slučaju, če ne spada že po žrebovi vrsti ali pa kot »manj (deloma) sposoben« k nadomestni rezervi, in v kolikor nima pravice do kake druge ugodnosti v izvrševanju službene dolžnosti (kot enoletni prostovoljec i. t. d.).

7. Če se prisi po pravomočni odklonitvi ugodnosti iz rodbinskih ozirov za ugodnost kot enoletni prostovoljec in obenem dokaže, da je ta pravica obstajala že ob času nabora, prizna naj se ta ugodnost po pristojnem dopolnilnem okrajnem poveljstvu, oziroma pristojnem domobranskem dopolnilnem okrajnem poveljstvu.

Z morebitnimi pritožbami naj se ravna po § 71. (Ta § določa, da se morajo vložiti pritožbe pri istem poveljstvu, ki je prošnjo zavrnilo. O

pritožbah odločuje v drugi instanci voj. teritorialno (korno) poveljstvo, v tretji pa vojno ministerstvo sporazumno z domobranskim ministerstvom).

Oni, ki so bili ob času priznanja ugodnosti enoletni prostovoljeci, pa še niso odslužili enoletne prezenčne službe, naj se pozovejo, da jo odslužijo, na dan 1. oktobra, oziroma 1. aprila onega leta, ki sledi odklonitvi, pri čemur pa se upošteva postavno dopustni odlog nastopa. (Prvi april velja za medicince; do 1. oktobra onega leta, ko dopolnijo 24. leto starosti dobe odlog za nastop vojaške službe oni, ki nadaljujejo akademične [visokošolske] študije).

(Dalje in konec.)

Spomenica društva »Abstinent« deželni poslanecem.

Društvo »Abstinent« se je obrnilo na poslance v deželnem zboru s prošnjo za podporo v odpomoč proti neizmernemu pijančevanju. — Ker se nam dotična spomenica zdi važna v marsikaterem oziru in se tudi mi strinjamo z njo, priobčujemo iz nje glavne, vodilne misli. Doslovno jo priobčuje tudi 1. številka »Zlate Dobe«. — Spomenica pravi:

Največje zlo kranjske dežele ni pomanjkanje železnice, cest, vodovodov in drugih prekoristnih naprav, ampak največje zlo ne le v moralnem, marveč tudi v materialnem oziru je — **alkoholizem**.

Zakaj dokler bo v našem ljudstvu vladala navada, ki vlada zdaj, da čim več in čim lažje zaslužijo, tem več in tem bolj brezskrbno tudi zapijejo, toliko časa bodo malo izdale vse socialne naprave, katere gospodje poslanci ljudstvu z veliko gorečnostjo pripravljate; toliko časa trajnega sadu te naprave ne bodo imele.

Osmelimo si trditi: Vse drugo, kar pride pri gospodarstvu naše dežele vpoštev, je **malenkost** v primeri s tem, kar pride vpoštev pri konsumu alkohola.

Dovolimo si Vas opomniti, da Kranjska izda na leto za alkohol najmanj 33.000.000 kron. To je trinidesetkrat toliko, kolikor znaša ves zemljiški davek, nad katerim ljudje tako tožijo!...

Seveda pride precej teh milijonov deželanom samim nazaj v prid, in se s tem ta velikanski izdatek deloma zopet izravna; deloma — nikakor pa ne celoma.

Mislimo, da ne segamo previsoko, ako trdimo, da vsaj 10 milijonov kron gre vsako leto iz dežele večinoma za pivo in žganje — nemškimi po veri in narodnosti nam sovražnim

fabrikantom, ki naše ljudstvo s to brozgo zalivajo in zastrupljajo!

Gospodje poslanci ste sklenili najeti 10 milijonov kron deželnega posojila, ki naj pride v prid celi deželi v melioracijske in kulturne namene. 10 milijonov — velikodušen sklep in lepo darilo deželi! Njih najem in njih poraba se bo porazdelila na več let, ker eno leto tega ne more zmagati. Za alkohol pa gre vsako leto ista vsota 10 milijonov — iz dežele... In kaj ima dežela, kaj deželani od tega? Manj kot nič!

Seveda se uvažajo v deželo in denar pošilja iz dežele v veliki meri tudi za druge reči, večinoma za blago in obleko in druge tovarniške izdelke. — Toda brez blaga za obleko se ne da živeti in to ne donaša ljudem nikake škode; — brez žganja, piva in tujega vina pa se da živeti prav dobro in lahko.

Torej 10 milijonov vsako leto iz dežele za prazen nič in manj kot nič! V desetih letih je to 100 milijonov, in kolikor desetletij toliko 100 milijonov več! Kaj bi se dalo s tem denarjem napraviti, ko bi jih bilo mogoče deželi prihraniti! Dežela bi se dala prenarediti v paradiž...

Pri tem pa še ni vpoštevanih nič ostalih vsakoletnih 23 milijonov kron, ki gredo za alkohol, pa ostanejo morda v deželi, — če bi se ne dali vsaj deloma tudi kako drugače boljše porabiti? ... Zakaj če vinogradniki po takoimenovanih bušenšankih pijejo sami zdaj pri tem, in ko tu popijejo vse, pri drugem sosеду, — kakor delajo zadnja leta vsevprek po Dolenjskem — komu je to v korist?!

Naše mlekarne baje donašajo ljudem na leto do dva milijona kron; zato dežela in država pospešujeta mlekarstvo. To je gotovo vse prav, potrebno in hvalno. Toda uvažuje naj se, kaj sta ta dva milijona — ki gotovo nista vsa zgolj čist dobiček — proti 33 milijonom kron, ki gredo za alkohol! Dragoceno, zdravo in redilno mleko se izvažajo, ničvredno žganje se mesto njega uvažuje in drago plačuje.

Postavodajalni krogi se bojijo znižanja alkoholnega konsuma, ker je od višine konsuma odvisna tudi višina davka. — Mi pa si drznemo trditi, da vse dobro, kar se naredi z alkoholovim davkom, ne odvaga škode, ki jo alkohol napravlja.

Vsled alkoholnega uživanja trpi neposredno dežela sama, potem pa tudi ljudstvo, in zaradi ljudstva posredno zopet dežela kot taka.

Za saniranje nasledkov alkohola mora dežela deloma vzdržavati cele deželne naprave: bolnico, blaznico, prisilnico. Pravimo: deloma, ker vemo, da bi bile te naprave tudi po-

trebne, ko bi alkohola ne bilo. Gotovo pa je, da baš alkohol pošilja velik kontingent v vse te zavode.

Koliko stroškov pa imajo občine z oskrbo žrtev in popravo nasledkov alkohola! Treba bi bilo imeti pri roki številke, da bi se videlo, koliko še ostane tistega deželnega dohodka od alkohola — čistega.

In ljudstvo?! — Vsled alkohola

a) njegova telesna in dušna, torej tudi produktivna moč slabi;

b) koliko jih sedi po ječah, koliko je pohabljenih, bolnih, prisiljenec, norcev in drugače betežnih — kar je vse v škodo ne le v tem oziru, da je treba zanje plačevati, ampak tudi za to, ker so vsi ti nezmožni za delo in zaslužek.

Pred očmi pa bodi tudi čast dežele; — in kdo bolj kakor alkohol krade čast naši deželi?! In kdaj se dogajajo nesrečni slučaji pobojev? Devet izmed deset slučajev gotovo v pijanosti. Saj je bilo samo pri poletnih porotnih obravnavah v Ljubljani in Novem mestu sojenih deset ubojev, — večinoma posledice pijanosti!

Še enkrat pretehtajmo dobiček, ki ga ima dežela od davka na povžiti alkohol, zlasti žganje, ter ga primerjajmo z izgubo: Kaj nam ostane? — Velikanski minus.

To je alkoholno vprašanje, vzeto samo z gospodarskega, materialnega stališča. Kaj bi bilo, ko bi sedaj — česar pa ne bomo storili — razmotrivali tudi moralno zlo, prizadeto našemu ljudstvu od alkohola?

* * *

Iz teh površnih podatkov se razvidi, da je alkoholno vprašanje velikanski narodnogospodarski problem, čegar rešitev ne more biti prepuščena samo privatni pridnosti, čegar reševanje je marveč dolžnost javnih faktorjev, dežele in države.

Doslej se ni storilo od strani dežele v tem oziru nič drugega kakor deželna vinarska zadruga, — ne sicer oficijelno-deželna, a quasi-deželna naprava. Ta zadruga, ustanovljena za eksport kranjskih vin — to z veseljem priznavamo — je močan prilog k rešitvi našega vprašanja.

Sicer se pa na to ni mislilo. Nasprotno! Storilo se je veliko, da je dežela še bolj zlezla v alkoholizem. Bila je sicer dežele in države dolžnost, priti na kak način na pomoč vinogradnikom, ki jim je trtna uš vinograde opustošila, — toda zdi se, da se je zgodilo v tem oziru dobrega preveč, tako da je vsled tega nastala v deželi prava vinska kriza. Nekdo je izračunal po podatkih povzetih iz zapisnikov deželnega odbora, da je izdala kranjska dežela v letih od 1899. do 1905.

celih 477,558-37 K za povzdigo vinarstva, — za povzdigo živinoreje pa v isti dobi le 27,634-03 K. In vendar je vinorodna komaj tretjina cele dežele, živinoreja pa — nujno potrebna celi deželi. Kako kričeče razmerje! — Dalje pravi spomenica:

1. Deželni zbor naj se obrne, — če je upanje, da bo kaj pomagalo — na državni zbor, da bi že enkrat sklenil načrt postave v omejevanje pijančevanja, ki je državnemu zboru predložena že celih dvanajst let (!). — Gospodje državni poslanci pa naj v državni zbornici kolikor mogoče pospešijo sprejetje te postave. Naj »Slovenski klub« kakor v drugih zadevah, prvači tudi v tej! Zdaj, ko je odprt tir za ljudstvu koristno delovanje, naj bo ena prvih reči ta ljudstvu tako potrebna postava!

2. Deželni zbor oziroma odbor naj se obrne na deželno vlado — ker njega bo vlada bolj vpoštevala kot privatne prosilce — naj ona stori v svojem delokrogu vse, kar ji je mogoče, da se omeji alkoholizem. Pove naj vladi, da žandarji niso samo zato, da sekirajo ljudi za prazen nič, pri rečeh, pri katerih se gre za človeško življenje, pa svojo dolžnost zanemarjajo.

3. Deželni zbor, odbor oziroma njega zastopniki v deželnem šolskem svetu naj zahtevajo, da se od šolske strani stori pri mladini vse, kar je mogoče storiti v preprečenje alkoholizma.

4. V svojem lastnem delokrogu naj deželni zastopniki vse, kar je pač v njegovem območju. Najprvo s tem, da alkohol obdači kolikor mogoče visoko.

5. Proučuje naj posebno, kako bi se dal preprečiti uvoz alkohola — zlasti špirita pa tudi vina — iz tujih dežel na Kranjsko. Kajti to je glavni vzrok propasti našega ljudstva: špirit.

6. Deželni odbor naj pozove vse občine, da sklenejo občinsko naklado na žganje. Tako kakor je zdaj s to naklado, ne kaže. Le malo občin je, ki jo imajo. Na ta način je stvar odiozna in nepraktična. Ker sosedne občine nimajo naklade, si občinski odbor, kateri jo sklene, nakoplje veliko jezo vseh pivcev, krčmarjev in njih prijateljev; ljudje pa hodijo po žganje v sosedno občino, kjer ga dobé ceneje. Dohodki občin, ki imajo naklado, vsaj po Gorenjskem, so veliki, in opravičeni, saj imajo občine mnogo stroškov za popravo nasledkov pijančevanja (zlasti pri ubožni oskrbi. — Op. ur.).

7. Deželni odbor naj strogo zabiča županstvom, da imajo natančno izvrševati policijsko nadzorstvo nad gostilnami, posebno da se točno povsod drži večerna policijska ura, ker se od vseh strani slišijo pritožbe, kako se ta določba brezskrbno in brezvestno krši

in prestopa. (Najnovejši dokaz: V Ribnici je vtonila žena, ki je šla ob štirih zjutraj (!) po moža v gostilno).

8. Novemu občinskemu volilnemu redu naj bi se dodalo določilo, da noben krčmar ne more biti župan. Ta zahteva je z ozirom na prejšnjo točko (7.) popolnoma opravičena, ker vsak župan-krčmar sebi in drugim krčmarjem dovoljuje vse mogoče prostosti. Tudi ljudstvo si večinoma želi take postave in neštetokrat smo že iz vrst ljudstva čuli izreči željo po njej. (Po našem mnenju vočigled volilni svobodi — neizvedljivo! Op. ur.).

9. Če se pa ta opravičena zahteva nikakor ne izpolni, potem se pa mora skleniti na vsak način vsaj to, da občinska pisarna ne sme biti v gostilni, ker inače je vsak, kdor ima pri županu kaj posla, nekako primoran brez vse potrebe kaj piti. In gostilniški prostori so kaj malo primerni za resne uradne posle. (To smo pa tudi mi že davno hoteli. Op. ur.).

10. Ob času volitve — deželnozborske in občinske kakor državnozborske — bodi prepovedano v okrožju enega kilometra okoli volišča točiti kakršnekoli alkoholne pijače.

11. Deželni zbor in odbor naj delata zlasti na to, da se število gostilnin zganje točev kar mogoče omeji; ker je s temi napravami dežela že davno prenasršena — v velikansko moralno in materijalno škodo ljudstva. Določi naj se maksimalno število z ozirom na število prebivalstva. Deželni zbor naj doloži, da se zoper voljo občine gostilniška koncesijanebomogla dobiti. Ta zahteva je povsem opravičena, saj občina mora nositi bremena, narasla iz alkoholizma.

12. Zasajanja vinogradov naj dežela ne podpira več; pač pa naj se proučuje, če bi se vinska trta sempatje ne dala zamenjati s kako drugo kulturo. Kajti na svetu so tudi še druge reči, s katerimi si ljudje lahko življenje slade, ne samo alkohol. Tako v Nemčiji nekje na mestu starih vinogradov goje v veliki meri jagode (rdeče), za katere skupljajo velike svote.

13. Dežela mora obratoveliko večjo pozornost sadjereji, za katero se doslej od javne strani ni storilo nič, razun kar je storila kmetijska družba. Zato je sadjereja v deželi še vedno zelo zanemarjena. In vendar bi bila lahko ravno tako vir dohodkov in vir užitka kakor vinoreja. Zakaj torej tako podpirati samo to, kar ljudi vodi v pijančevanje; to pa, kar je istotako dobro, a brez vsake nevarnosti, pa zanemarjati? Sadje je poleg mleka najboljši surogat za opojne pijače. Pomagati je treba, da bo ljudstvo prišlo

na lahek način do dobrega, zlahotnega sadnega drevja. Nastavijo naj se učitelji, ki bodo učili ljudi sadno drevje gojiti in sajje dobro uporabljati. Obenem naj se podpira trgovina s sadjem. Sedaj se pokuha sadje v žganje, katero potem pridno pijejo, da se potem lahko pobijajo. Nobena dežela v Avstriji nima toliko žganjskih kotlov kakor Kranjska. To je prav sramota za deželo. Ako se bo ljudstvo hranilo s tako ničvrednimi užitinami kakor so žganje, kava in čaj, ki se grozno širi, mora fizično popolnoma degenerirati. Nujna zahteva je, da se mu da nadomestilo v zdravem in redilnem sadju.

14. Pouk na kmetijski šoli na Grmu naj se tako preuredi, da ne bo meril samo na gošpodarstvo v vinskih krajih, ampak povsod.

15. Po deželnih zavodih: bolnici, blaznici in prisilnici naj se alkoholne pijače kar najmanj uporabljajo; pač pa naj se prisiljenci in bolniki poučujejo o škodljivem vplivu alkohola in odvrčajo od njega.

16. V smislu sklepa, sprejetega soglasno na II. protialkoholnem kongresu dne 4. julija na predlog okr. sodnika g. Milčinskega in vodja blaznice, g. dr. Fr. Gösteln se prosi slavni deželni zbor, naj napravi čimprej deželno zdravilišče za alkoholike.

17. Ker revnejši sloji po deželi tožijo, da odkar so mlekarne, še mleka ne morejo dobiti, naj se zasnujejo po deželi domače mlekarnice, v katerih se bo dobivalo mleko naprodaj za domačo in sprotno porabo. Ako se naše mleko in mlečni izdelki izvažajo na tuje tujeem v prid, naj bo vendar v prvi vrsti na razpolago domačim ljudem, — da jim ne bo treba mesto njega kupovati ničvrednega čaja in grdega šnopsa.

18. Zaukaže naj se, da se pri javnih licitacijah ne sme točiti pijača, ker prekupeci ob tej priliki brezvestno zapeljujejo in goljufajo. Primerilo se je vsled tega že mnogo slučajev nagle nesrečne smrti. Koliko pa goljufnih kupčij, to je nemogoče povedati.

19. Dežela naj določi ali nastavi posebnega uradnika (in če treba tudi več uradnikov), ki jim bodi poverjeno alkoholno vprašanje.

20. Končno prosi društvo, da bi se mu podelila iz deželnih sredstev primerna denarna podpora, za katero so prosili že pred enim letom. Protialkoholno gibanje je v vsakem oziru ljudstvu neizmerno koristno, obenem pa s silnimi težavami združeno; zato potrebuje tudi denarnih sredstev.

Ako bo ljudstvo trezno, se bo v gmotnem oziru ojačilo in postalo tudi davčno močnejše. In ta novi davčni dohodek ne bo nosil na sebi — kakor nosi davek na žganje — žalost-

nih in sramotnih sledi krvi, solz in vsakovrstnega gorja...

Kakor rečeno, se mi strinjamo povečini z vsemi izvedljivimi izvajanjmi; s svoje strani pa pozivljemo občine, naj v prvi vrsti sklenejo naklade na pivo in žganje. Dohodki se jim najbrž ne bodo zmanjšali, pač pa se bo vendarle počasi omejevalo neizmerno žganjepitje.

Vprašanja in odgovori.

28. Županstvo L. pri V. g.

Vprašanje:

(Dodatno k odgovoru pod št. 19 v 2. številki »Občinske Uprave«).

Ta odgovor moramo popraviti v toliko, da se morajo na podlagi poznejše izvršilne naredbe domobranskega in finančnega ministerstva izdane sporazumno z vojnim ministerstvom — zglasovati vse vojaški taksi podvržene osebe, dokler traja dolžnost plačevanja. — Člen 13. ministerske naredbe z dne 19. avgusta 1907, drž. zak. št. 211 določa namreč: »Oprostitev osebne dohodnine ali nadomestilne takse za službo, ki nastopi zaradi 1200 K ne presegajočega dohodka ali iz kakega drugega vzroka, ... ne odvezuje dolžnosti zglasitise.«

Kdor bi se torej glede vojaške takse doslej ne bil še zglasil, stori naj to takoj!

Pri tej priliki pa opozarjamo županstva, da natančno prečitajo tozadevne določbe. Če nimajo navedenega državnega zakonika, kos XCVI, razposlanega dne 6. septembra 1907, naj ga naroče.

Vse cenjene čitatelje pa prosimo, naj nas opozore na morebitna netočna pojasnila, ker nezmotljiv pač ni nikdo na svetu! — Prosimo tudi za dopise o raznih občinskih vprašanjih.

29. Pritožnik v Ž.

Vprašanje:

Pri nas je bilo prodano posestvo na javni dražbi. Pred dražbo so bili prebrani dražiteljem dražbeni pogoji, med temi tudi, da se morajo plačati 30/0, ki smo jih tudi plačali. — Ali jih imamo pravico zahtevati nazaj in kam naj se obrnemo? Opozorili smo, da ravnanje ni bilo postavno, a izrazil se je dotičnik, da je prepozno, ker se nismo pritožili pred dražbo. — Ali je to res, oziroma ali naj se obrnemo na sodnijo?

Odgovor:

Malo nejasno je pač Vaše vprašanje, a menimo, da se ne motimo, če mislimo, da se gre za ubožni odstotek, ki ga je zahteval in vzel župan v višini 30/0. — Če je to res, ni prav nič prepozno, da ne bi mogli izterjati povračila protipostavno preveč plačanega zneska, ker zahtevati se sme za ubožni zaklad le en odstotek izkupila. Če je vzel več, ga lahko tožite, če ne dá izlepa. Zase ne sme zahtevati župan ničesar; če je imel kot tak pri uradnem poslovanju kake stroške, dobi jih povrnjene po sklepu občinskega odbora iz občinske blagajne. — Obrnite se pa v prvi vrsti na občinski odbor s svojo morebitno pritožbo proti županu.

Natančen odgovor na slično vprašanje dobite tudi pod št. 262 na 191. strani »Občinske Uprave« št. 24 iz leta 1909.

30. Županiya občine Dol. (Ist.)

Vprašanje:

Županstvo se namerava pritožiti proti odklonitvi priziva radi kolkovne revizije na upravno sodišče; ravno tako tudi proti odklonjenemu prizivu proti odloku okrajnega glavarstva radi neke dovoljene krčmarske koncesije.

Ali je treba tako pritožbo napraviti po kakem odvetniku, ali jo lahko napravi sama stranka (županstvo)? Kako je sploh postopati?

Odgovor:

Tako pritožbo sicer lahko napravi stranka sama, vendar pa jo mora podpisati odvetnik. Kak splošen vzorec sestaviti je težko, ker je za vsak konkreten slučaj treba različnega, posebnega vtemeljevanja. Zato Vam svetujemo, da se na vsak način obrnete na kako odvetniško pisarno. Pritožba kakor tudi vse priloge morajo biti izgotovljene v dveh izvodih.

31. Županstvo Kr. v. (okr. L.)

Vprašanje:

V naši in dveh sosednjih občinah je napravila lani toča veliko škode. Prosili smo za podporo, ki je bila obljubljena po okrajnem glavarstvu in poslancih. Sedaj pa je c. kr. okrajno glavarstvo ustmeno naznanilo, da je ministerstvo odbilo podporo s pripombo, da so menda naši poslanci premalo storili. — Ali lahko in kam naj še prosimo za kako podporo?

Odgovor:

Za podporo prosite lahko iznova, seveda le na ta način kot prvič. Kar se tiče poslancev, se nam zdi jako čudno, da bi se bilo v tem smislu — kakor trdite — izjavilo okrajno glavarstvo.

Poslanci pač ne morejo biti vzrok, da se podpora ni dovolila, ker ti ne morejo vlade prisiliti, da jo izplača. Vzrok bo tičal kje drugje, skoro gotovo v napačnih informacijah. — Obrnite se torej še enkrat potom okrajnega glavarstva na vlado. — Poslancem pa se priporočite za zopetno posredovanje. Ti Vam bodo tudi poizvedeli vzrok prve odklonitve.

32. Občinski urad Vuč. (Štajersko.)

Vprašanje:

V »Občinski Upravi« smo čitali občinski volilni red. Z ozirom na to vprašamo: Ali ima zakonski mož pravico voliti zase in s pooblastilom za svojo ženo? Ali na primer: v naši občini je nadučitelj, katerega žena je učiteljica na isti šoli. — Ker pa ima on kot nadučitelj volilno pravico v naši občini, — ali sme vrh tega voliti tudi s pooblastilom svoje žene kot učiteljice.

Odgovor:

Predvsem morate vedeti, da se tiče na črt novega volilnega reda, ki smo ga priobčili v zadnjih številkah lanskega letnika, — ki pa še ni zakon, — le občin na Kranjskem, torej je za vas sploh brez pomena.

V kolikor se tiče Vaše vprašanje štajerskega občinskega volilnega reda, dobite vsa potrebna pojasnila v dr. Anton Božičevi novi izdaji tega reda. Ta nova izdaja iz leta 1909. se dobi v Zvezni trgovini v Celju. — Vendar moramo odgovoriti sledeče: Mož mora voliti za svojo ž njim v zakonu živečo ženo (§ 4:1); pooblastila torej sploh ne potrebuje.

Glasom razsodbe upravnega sodišča z dne 28. decembra 1888 št. 4007/8 B, 4427 ne pristoji učiteljicam volilna pravica, ampak samo učiteljem kot takim. — Le če ima žena-učiteljica n. pr. kako posestvo, od katerega je v občini predpisan davek, ima potem (— a ne kot učiteljica —) volilno pravico. — V tem slučaju torej voli zanj mož.

(Opozarjamo svoje čitatelje, naj pri čitanju vprašanj in odgovorov pazijo na okolnost, da odgovarjamo na razna vprašanja tudi iz drugih dežel, kakor tudi priobčujemo razne stvari tičeče se poedinah in ne vseh dežel. Zato se ne sme smatrati vsak slučaj kot za vse in splošno veljaven, ampak individualno. — Op. ur.).

33. Županstvo Kr. v. (okr. L.)

Vprašanje:

Ali je vseeno, če se dadó vsake vrste občinski »razglas« javno pri cerkvi oklicati, ali če se 14 dni nabijejo na občinsko desko?

Odgovor:

Občinski red (§ 83.) ne določa, kako naj se vrše razglas. Tudi je način v raznih krajih različen. Glavno je pri javnih razglasih, da pridejo do vednosti vseh občanov, ki se jih tičejo. Navadno se pravi, ta in ta odlok i. t. d. naj se na »običajni način« razglasí. Lahko se potem javno okliče pri cerkvi in razven tega še razglas nabije na uradno desko. Nabijejo se lahko razglasí na več krajih v posameznih delih občine, izklicujejo po posebnih klicarjih i. t. d. — Vse to pa spada v področje občine same, da najde primeren način za razglase.

34. Županstvo Kr. v. (okr. L.)

Vprašanje:

Sklenjeno imamo razdeliti vsa glavna občinska pota za popraviljanje po razmerju direktnih davkov; proti sklepu se ni nikdo pritožil, je torej pravomočen. Pota bi se delila v 3 razrede in sicer tako, da se odmeri ondi, kjer je pot v dobrem stanju in malo rabi po 10 m na 1 K davka (I. razred); II. razred 5 m na 1 K, in kjer je pot najslabša in veliko rabi (III. razred) 1 K na 1 m. — Tako sta cenila dva cenilca iz sosedne občine in tako smo tudi sklenili v seji že dvakrat. Čuje se pa, da se mislijo nekteri pritožiti proti cenilcema, češ, da nista prav cenila in da morata še enkrat ceniti dva druga. — Ali bodo kaj opravili v slučaju pritožbe?

Odgovor:

Po § 28. cestnega zakona z dne 28. julija 1889 drž. zak. št. 17 je občinski odbor glede občinskih cest in poti sklepajoči in nadzorujoči organ. Če ste sklep občinskega odbora pravilno razglasili, in če v določene m, 14 dnevne m roku ni bila vložena nobena pritožba in če se vloži šele kasneje — po preteku roka, se mora itak zavrniti. Če pa mislite, da mora občinski odbor o celi stvari še enkrat sklepati, storite lahko tudi to.

Kar se torej tiče nove cenitve, je stvar občinskega odbora, če to sklene; vsekakor pa naj po našem mnenju nosi stroške za to oni, ki zahteva novo cenitev.

Kako pa bi se rešila morebitna pravočasno vložena pritožba na deželni odbor, tega ne moremo vedeti; odvisna bo pač od zaslišanja in izpovedi raznih faktorjev.

35. Občina G. v. Hudj.

Vprašanje:

V eni vasi tukajšne občine so napravili občinski zastopniki nov vodovod popolnoma samooblastno. Niso se posvetovali popred ne z županstvom, ne z občani — uživalci vodovoda, kako naj bi se pokrili stroški, kolikor ne bodo pokriti s podporami, ki so jih upali dobiti toliko, da bi bili stroški poravnani. To pa se ni zgodilo in sedaj je prišlo do prepira med občinskimi zastopniki in uživalci vodovoda. Ti se branijo prispevati k stroškom, češ, da se jih popred ni vprašalo, ampak le obetalo, da naprava vodovoda ne bode ničesar stala. Pravijo, naj trpe stroške oni, ki so delali vodovod brez vprašanja. Občinski zastopniki pa pravijo, da morajo plačati stroške uživalci z dokladami na davke. — Prosimo pojasnila: kako naj se pokrijejo stroški?

Odgovor:

Kolikor se dá presoditi iz Vašega vprašanja, nikakor še ne morete postopati po § 75. obč. reda za Goriško, ker se mora sporna zadeva rešiti instančnim potom.

Če obstoji v dotični vasi kak posebni gospodarski odbor, naj v prvi vrsti ta sklepa in se dogovori s prizadetimi, kako se naj bi pokrili stroški, morda s posebnimi skladi. — Če ni posebnega gospodarskega odbora, naj sklepa občinski odbor v seji in se sklep pravilno razglasi. — Če se potem vložijo pritožbe, odločil bo pač deželni odbor na podlagi vseh spisov. Mi pa absolutno nismo vstanu, določno se izjaviti, kdo bo moral plačati stroške, ker je v tem slučaju toliko okolišnosti, da izključujejo vsako pozitivno sodbo. — Gotovo pa se lahko pokrijejo stroški s posebnimi dokladi na davke, ki se bodo po končni odločitvi tudi lahko izterjali.

36. Trž. obč. ur. Lj. (Štaj.)

Vprašanje:

Pri nas je vpeljan pasji davek po 3 K na leto za psa; ker proti predpisu tega davka veliko ugovarjajo — se prosi pojasniti: kateri psi so pravzaprav davka oproščeni?

Odgovor:

Štajerski deželni zakon z dne 18. maja 1894 dež. zak. št. 41 ne omenja nikjer kake oprostitve pasjega davka, torej sploh nobeni psi ne morejo biti davka prosti, kakor hitro je uveden za dotično občino. — V tem oziru gotovo tudi ni nikarih poznejših določb, ker jih ne navaja dr. Ant. Božičeva izdaja štaj. obč. reda iz leta 1909. Če hočete imeti večjo gotovost, obrnite se naravnost na deželni odbor. — Če se je kdo pritožil proti pasjemu davku, je moral gotovo ta izdati kak odlok. — Op.: Na Kranjskem so za varstvo samotnih posestev neobhodno potrebni psi davka prosti).

37. Trž. obč. ur. Lj. (Št.)

Vprašanje:

Pri nas se voli v vsaki perijodi občinskega odbora tudi občinskega blagajnika, kateri je tudi aktiven. Sedaj pa se izvoljeni brani to mesto, katero se je dosedaj opravljalo kot častno — brezplačno, prevzeti kot tako (namreč brezplačno). — Ali se ga more prisiliti k temu v smislu občinskega reda z globo?

Odgovor:

Glede Vašega vprašanja moramo pripomniti, da nam je položaj ravno tako malo jasen, kot je nejasno vprašanje samo. — Ali je dotični blagajnik član občinskega odbora? — Kaj mislite s tem ko pravite, — da je »aktiven«? — Če je torej odbornik in kot tak od občinskega odbora določen, da vodi blagajniške posle, potem ne more v smislu § 21. občinskega reda za Štajersko zahtevati plače, pač pa povračilo gotovih izdatkov, če so v zvezi z njegovo službo.

Nikakor pa ne morete koga z globo prisiliti, da bi moral sprejeti tak posel, ker bi bilo to v nasprotju z občinskim redom, ki ne pozna take vrste funkcij, ki se tičejo internih zadev odborovih. Narekati se more globa le pri izvolitvah odbornikov, namestnikov ali udov starešinstva — če izvolitve nočejo sprejeti —, kakor to določa § 17. štaj. obč. reda. — Če dotični odbornik noče prevzeti blagajniških poslov, izvolite pač drugega. — Praviloma pa bi moral voditi blagajno župan sam, ki je tudi odgovoren za občinski denar.

38. Županstvo Kr. v. (okr. L.)

Vprašanje:

Ali župan lahko zaračuni posebej zamudo časa in stroške (poleg svojega zaslužka) — zaradi izrednih potov v občinskih zadevah? Dalje prostor za občinsko pisarno, za drva za kurjavo v pisarni i. t. d.?

Odgovor:

Vaše — deloma nejasno vprašanje smo razumeli tako, kot stoji tu — menda pravilno. O tem, koliko odškodnine smete zahtevati od občine za zamudo časa, in če naj se Vam izplača, mora odločiti po § 25. občinskega reda občinski odbor. Stroške v gotovini Vam mora vsakakor povrniti občinska blagajna. Sicer morate pa sami najbolje vedeti, ali je v plači (nagradi), ki Vam jo je priznal občinski odbor, obsežena tudi svota za izredne izdatke, ki bi jih utegnili imeti v lastnosti kot župan. Kakor rečeno: obrnite se na občinski odbor, ki ima edini pravico odločevati o tem, koliko dobi župan odškodnine za svoja opravila v uradnih zadevah. Pravico pa ima župan brez dvoma zahtevati odškodnino za občinsko pisarno, ravno tako za kurjavo, razsvetljavo in snaženje.

39. Županstvo v Podg.

Vprašanje:

V neki vasi tukajšne občine sta dva posestnika, ki dopuščata v svojih hišah vsakovrstne igre, ne le »domino«, ampak tudi karte. Mlado in staro je pri igri od jutra do večera, celo pozno v noč, in igra se vedno za denar. To je pohujšljivo, zlasti ker igrajo dečki z desetimi leti, ki se pri tem privadijo igre in postanejo kasneje igralci. Igra se posebno ob nedeljah in praznikih, pri tem pa preklinja. Ali jo mogoče naložiti takemu gospodarju kak davek na igro? Kako bi bilo sicer proti njemu postopati?

Odgovor:

Je veliko resnice v Vaših izjavanjih, da pogubno vpliva navajanje k igri na ta način, kot ga opisujete Vi. — Ampak sredstev nimate, da bi to preprečili, če se vrši igra med štirimi stenami zasebne hiše in se ne daje s tem javno pohujšanje. — Kak davek na igro v tem oziru je seveda izključen, ker ni nobenega takega zakona. Ampak gre se za vrste iger. »Domino« je nedolžna igra, čeravno se gre za denar. Tudi karte, če se ne igrajo prepovedane igre, tako zване hazardne igre. Kakor hitro pa se zgodi to, potem naredite ovadbo na sodišče. Za take vrste prestopkov je določena po § 522. kazenskega zakona globa do 900 gld. (= 1800 K). — (Hazardne igre so one, ki se igrajo na slepo srečo za večje svote.) — Pravico pa ima župan, ki ima skrbeti za blagor občanov, da posvari dotična posestnika. — Kar pa se tiče otrok — bi bilo žalostno, če nimajo stariši sredstev, da jih ukrote. — Stopite torej v dogovor s stariši!

40. Županstvo Sl. (Notr.)

Vprašanje:

Okrajno glavarstvo je na podlagi nekega odloka trgovinskega ministrstva odredilo, da se imajo nadalje stekati globe vsled prestopkov obrtno-policijskih predpisov v sklad okrajne bolniške blagajne in ne v prid občinskemu ubožnemu zakladu. Občinam odnosno ubožnim zakladom odpade s tem dober del stalnih dohodkov. — Ali bi se dal proti temu odloku vložiti ugovor, kajti doslej so se stekale take globe le v blagajno ubožnih zakladov? — V tem odloku so namreč mišljeni prestopki policijske ure, ktere kaznovati si je pridržalo okrajno glavarstvo.

Odgovor:

S to zadevo se bomo še pečali, ko dobimo ves potreben material. — Za danes se omejimo le na odgovor v toliko, da se morajo določbe § 54. novega obrtnega reda tolmačiti v navedenem smislu, kot je ukazalo okrajno glavarstvo po ministerskem ukazu. — Navedeni § pravi namreč, da so med drugimi gostilničarski in krčmarski obrti podvrženi obrtno-policijski ureditvi. Po § 141. tega zakona so prva instanca v obrtnih stvareh politična upravna oblastva prve instance, ki jim pristojajo preiskovanje in kaznovanje prestopkov tega zakona, kolikor ni to stvar

sodišča; in končno določa § 151., da se stekajo kazenski zneski v rezervni zaklad dotične bolniške blagajne. Tu se ne da ničesar predugačiti in bi bil tudi kak priziv brezvspešen. — Kar pa se tiče pravice podaljšanja policijske ure, bo treba stvar definitivno urediti med političnim deželnim oblastvom in deželnim odborom. Gre se tu za meritorno odločbo, o kateri mi ne moremo razpravljati.

41. Županstvo občine Kapljava s.

Vprašanje:

Pri nas je beneficij, ki sicer poseduje razna zemljišča, a nima tu svojega pravega oziroma stalnega duhovnika, ampak je župnik njegov namestnik. — Ali je tedaj župnik kot namestnik beneficijantov primoran skrbeti za posipanje in popravo občinskih cest, ki se vzdržujejo s tlako? — Ali je v tem oziru in ne le kot župnik po § 73. in 75. občinskega reda prost tega bremena?

Odgovor:

Beneficijat sam ali pa bodisi župnik kot njegov namestnik, ki mora izvrševati vsa njegova opravila, je v smislu § 75. občinskega reda prost vseh občinskih bremen glede posesti oziroma zemljišč beneficija, če tvorijo dotična zemljišča del kongrua. — Oseba, ki jih uživa, pri tem ne pride v poštev. — Če pa dotična zemljišča oziroma vžitek od njih niso del kongrua, potem mora beneficij, oziroma uživalec — nositi občinska bremena. — Najboljše pojasnilo dobite v zemljiški knjigi. Sicer se pa obrnite na okrajno glavarstvo.

42. Gosp. Fr. Kl. obč. taj. Šm. (Štaj.)

Vprašanje:

1. Ali je dolžnost načelnika oziroma tajnika krajnega šolskega sveta delati prošnje strankam za oprostitev šol-obveznih otrok pouka v poletnem času, to je tistih otrok, ki so obiskovali šolski pouk že 6 let?

2. Če ni to njegova dolžnost, ali se sme — in koliko — računati stranki za tako prošnjo?

3. Do katerega časa morajo biti take prošnje vložene pri c. kr. okrajnem šolskem svetu?

Odgovor:

ad 1. Po našem mnenju nikakor ni dolžnost načelnika krajnega šolskega sveta delati take prošnje; nasprotno: tega bi niti ne smel storiti, ker se mora kot tak o prošnji izjaviti. To pa more le takrat storiti verodostojno in nepristransko, če sam ni v kaki zvezi s prošnjo. Državni šolski zakon (§ 21.) nima tozadevnih določb. Tudi tajnikova dolžnost ni delati take prošnje v uradu, mnenja pa smo, da jih lahko brez ovire dela zasebno.

ad 2. Računati za prošnjo ne sme ničesar, pač pa sme vzeti nagrado, če mu jo stranka ponudi sama iz proste volje.

Če pa naredi prošnjo v uradu, morda v obliki zapisnika s stranko, zahteva že ugled urada, da ne sprejema nagrad od strank.

ad 3. Navedeni § 21. drž. šolskega zakona ne določa nikakega termina za vlaganje takih prošenj, torej je stvar prosilca, da stori to pravočasno z ozirom na potrebo in razmere.

Gospodarstvo.

Nakup konj za vojaštvo. Dne 28. februarja 1910 namerava ministerstvo za deželno brambo nakupovati konje za vojaško upravo v Št. Jerneju na Dolenjskem. Potrebujemo se v prvi vrsti konji

za ježo v starosti 4 do 7 let in v visokosti 158 do 166 cm. Plačevali se bodo po 700 kron. Kdor pa je prodano žival sam priredil in izredil, dobi še darilo poljedelskega ministerstva 100 K. izjemoma tudi več. Isti dan pride tudi druga vojaška komisija iz Maribora kupovat konje za vožnjo, prenašanje tovorov i. t. d. — Zato se opozarjajo posestniki, da pripeljejo ta dan konje, ki jih hočejo prodati v Št. Jernej ter se zglase do 9. ure pri komisiji.

Krajni šolski sveti. V Polhovem gradu je bil izvoljen načelnikom krajnega šolskega sveta g. Ivan Čepon, nadučitelj istotam, njegovim namestnikom pa posestnik Frane Leben v Dvoru.

V Horjulu je bil izvoljen že četrtič predsednikom tamošnji vrli župan Ivan Stanovnik, posestnik v Horjulu, in namestnikom Jakob Logar, posestnik istotam.

Listnica uredništva: Cenjene naročnike prosimo potrpljenja glede vprašanj, na katere nam še ni bilo mogoče odgovoriti. — To storimo v prihodnji številki, ktera prinese tudi sicer mnogo drugega važnega gradiva. — Upamo, da bomo vstanu prihodnjič priobčiti vse zaostale odgovore, zato prosimo blagohotnega potrpljenja.

Pa še nekaj prosimo prav nujno: stavite kratka, toda jasna vprašanja, da si nam ne bo treba beliti glave še posebej z vprašanjem, kaj pravzaprav kdo hoče! In takih ni malo.

Na neko vprašanje odgovarjamo, da kazalo o vsebini vseh letnikov pač izide; kdaj — tega danes ne moremo še določiti. — Glavno — kar manjka — so: sredstva!

Železne (jeklene) ročne blagajne,

kakoršne zahteva deželni odbor,
priporoča sl. županstvom

trgovina z železnino

Valentin Golob

Ljubljana, Mestni trg.

Velikost različna po izberi:

cene solidne od 12 K 25 h, do 24 K.

Dovoljujejo se plačilne ugodnosti.